

FRAMTIDSUTSKOTTETS UTLÅTANDE 3/2008 rd

Regeringens proposition om statsbudgeten för 2009

Till finansutskottet

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 19 september 2008 propositionen om statsbudgeten för 2009 (RP 116/2008 rd) till finansutskottet för beredning.

Framtidsutskottet har med stöd av 38 § 3 mom. i riksdagens arbetsordning beslutat att inom sin behörighet lämna ett utlåtande om budgetpropositionen till finansutskottet.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- verkställande direktör Anne Brunila, Skogsindustri rf
- teknologidirektör Markku Karlsson, UPM-Kymmene
- forskningschef Pekka Ylä-Anttila, Näringslivets Forskningsinstitut ETLA.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Motivering

Utifrån sin uppgift yttrar sig framtidsutskottet i första hand om utgångspunkterna för utvecklingen på lång sikt. I år avgränsar utskottet sitt utlåtande om budgetpropositionen till skogssektorns framtid med fokus på problemen i ett längre perspektiv och möjligheterna att lösa dem.

Om utmaningarna inom skogssektorn på kort sikt

Ett av problemen på marknaden inom skogssektorn är att de ryska exporttullarna på virke har lett till ett läge där det nu är viktigt att skogsindustrin får tillräckligt med virke de närmaste åren. Skogsindustrin har redan i år importerat virke från Ryssland till ett pris som inte är lönsamt. Det är väsentligt att få skogsägarna att för ett skäligt pris erbjuda skogsindustrin virke som

går att avverka. Målet bör vara att användningen av inhemsk fiberved ökar med 15 miljoner m³ under 2009 jämfört med 2008.

Utskottet lyfter fram följande frågor och utmaningar:

- det är en nyckelfråga att marknaden fungerar inom hela skogs- och virkessektorn
- betydelsen av att virkesmarknaden fungerar kan jämföras med arbetsmarknaden
- i hela landet finns det ca 500 000 dödsbon som äger skog och som i genomsnitt har varit mer passiva än andra ägare när det gäller att sälja virke; om de får råd i frågan kan de uppmuntras att sälja fiberved, särskilt från skogar som genomgår förstagallring
- till följd av arvskiften är ägoförhållandena allt mer splittrade

- en uppgift som skogscentralerna har är att bidra till att få ut virke på marknaden (en möjlighet är företag som tillhandahåller skogstjänster) det är också väsentligt att få fart på genomförandet av de skogsbruksplaner som redan finns och att se över datasystemen för skogstillgångarna
- det är viktigt att unga deltar i skogsvård (t.ex. rensning och förstagallring)
- bara ungefär en tredjedel av skogsindustrin i världen är med i utsläppshandeln med växthusgaser, så för att vår skogsindustri ska kunna behålla sin internationella konkurrenskraft de närmaste åren måste det klarläggas om den preliminära tilldelningen av kvoter för utsläppsätter bör vara gratis för vår skogsindustri.

Med hänvisning till ståndpunkterna av statsrådets kanslis arbetsgrupp för skogsindustrin och skogssektorn uppmärksammar utskottet de ovan beskrivna svåra utmaningarna på kort sikt men går nu närmare in på de internationella utmaningarna för bioproduktionen som ett led i sin pågående evaluering av skogssektorns framtid och de effekter som den tillhörande teknologin får i samhället.

Att bemöta utmaningarna inom skogssektorn på lång sikt

Hösten 2007 startade utskottet ett prognostiserings- och utvärderingsprojekt kring temat skog, näring och vatten. Där har man sett på den finländska skogssektorns framtidsutsikter som ett led i de globala utvecklingstrenderna i produktionen av biomassa (preliminär utredning om skogarna och skogs kompetensen som Finlands styrka, publikationen Teknologian arviointeja 25, FrU 2008).

Projektet har särskilt granskat skogssektorn som en del i produktionen av biomassa i tropikerna. Produktionen av biomassa i tropikerna och särskilt skogarna som kolsänkor ser ut att ha stor betydelse för arbetet mot klimatförändringen. Internationella klimatpanelen bedömde 2007 att de minskande skogsarealerna kanske rentav har varit en viktigare bidragande orsak till att växthusgaserna ökat i atmosfären än vad trafi-

ken har varit. Utöver att biomassan binder kol kan den användas för tre konkurrerande ändamål: näringsproduktion, bioenergi och tillverkning av produkter inom träförädlingsindustrin såsom eukalyptusmassa. Inom framtidsutskottets projekt analyserar man bl.a. användningen av de finländska skogarna och utmaningarna inom skogsindustrin i relation till de globala problemen i arbetet mot klimatförändringen, näringsproduktionen i världen och produktionen av biobränslen.

Nedan lägger utskottet fram några slutsatser om hur den finländska skogssektorns utveckling kan främjas på lång sikt. Utskottet tar sitt prognostiseringsprojekt som utgångspunkt och drar paralleller till de ståndpunkter som framförts av statsrådets kanslis arbetsgrupp för skogsindustrin och skogssektorn.

Ståndpunkterna tar särskilt fasta på två teman:

1) Hur har arbetsgruppen i sina förslag fäst uppmärksamhet vid användningen av de finländska skogarna och utmaningarna inom skogsindustrin i relation till de globala problemen i arbetet mot klimatförändringen, näringsproduktionen i världen och produktionen av biobränslen.

2) Vilken kompetens och vilka produkter eller tjänster behöver den finländska skogsindustrin för att klara sig bra och hur kan staten främja industrins kompetensbas och inriktning på nya produkter?

I sin slutrapport uppger arbetsgruppen att det i världen bara finns kvar ca 250–300 miljoner hektar oanvänd markareal som går att odla. Det är enligt arbetsgruppen betydligt mindre än vad som behövs för att tillgodose de ökande behoven. Dessutom minskar den i nuläget produktiva arealen ständigt på grund av bl.a. torka, ökenspridning och byggande. Olika sätt att använda marken konkurrerar allt mer med varandra. Därför drar arbetsgruppen slutsatsen att det kommer att uppstå brist på trä och träfiber de närmaste decennierna. Vid sidan av de kortsiktiga lönsamhetsproblemen inom skogsindustrin motiverar arbetsgruppen med den här ståndpunkten de insatser som staten kan göra för att öka skogstillgångarna i Finland och främja en ekonomisk exploatering av dem.

Utskottet instämmer i arbetsgruppens oro över hur den odlingsdugliga markarealen kommer att räcka till. Det kommer på sikt att bli brist på trä även om den globala efterfrågan på tidnings- och kontorspapper nu minskar i och med den datatekniska utvecklingen. I arbetet mot klimatförändringen kommer trä som råvara troligen att komma till nytta i större utsträckning som kolsänka och råvara för bioenergi och dessutom som ersättning för icke förnybara råvaror bl.a. i kartongförpackningar.

Utskottet anser att frågan om odlingsbar mark och bristen på trä och träfiber är mycket mer mångfacetterad. I projektet kring temat skog, näring och vatten har det framkommit att enbart i Brasilien används 190 miljoner hektar ineffektivt som betesmark för boskap och 80 miljoner hektar som klenvuxen skog. Den här marken skulle kunna nyttjas mycket effektivare, antingen som odlingsmark eller skogsodling. Projektet arbetar med att reda ut om detta är möjligt med hänsyn till tillgången på vatten och näringsämnen. En särskilt viktiga utmaning är att använda havsvatten och salt vatten för bioproduktion. Havskusterna kommer att få större betydelse i framtiden som produktionsmiljö för biomas.

Problemen inom skogssektorn i Finland kommer inte på sikt att kunna lösas enbart genom att skogsindustrin får ökad virkesråvara och effektivare tillgång på sådan. När man ser skogssektorn som en del av vår framtida samhällsekonomi måste man granska många olika aspekter i verkets värdekedja. Skogsklustret inbegriper tryckt kommunikation och produktion av bioenergi men också byggande och andra former av mekanisk träbearbetning, förpackning och bl.a. arbete för hälsa och hygien. Särskilt viktigt är det att analysera maskiner och anläggningar för träförädling, hithörande konsultation och andra informationsintensiva tjänster.

För att man ska kunna tillverka maskiner och anläggningar för skogssektorn och tillhandahålla konsultation måste man ha hög kompetens i teknologin och marknaden inom sektorn. Utskottet anser att vi på alla sätt måste arbeta för att Finland trots dagens svårigheter ska kunna

behålla sin ledande ställning i fråga om kompetens och utveckling inom den globala skogssektorn. Statens stödsatser bör särskilt riktas in på att Finland fortfarande ska vara i framkant inom tillverkningen av maskiner och anläggningar för skogssektorn och i fråga om kompetens i ny förädlingsteknologi. Den nya förädlingstekniken gör det möjligt att nyttja bl.a. de olika beståndsdelarna i trä, såsom biokemikalier, på ett övergripande sätt. Satsningarna på bioenergi bör granskas med avseende på nyttjandet av träråvara och dessutom ur den synvinkeln att Finland fortfarande ska gå i spetsen för utvecklingen inom teknologin.

Utskottet ställer sig bakom arbetsgruppens rekommendation att den offentliga sektorn i hög grad ska vara med och bygga försöksanläggningar som nyttiggör ny teknologi. Genom modiga försök kan vi hålla oss i framkanten inom teknologikutvecklingen. Men samtidigt måste vi se till att nyttan av satsningarna stannar kvar i Finland, framför allt i form av behållna eller rentav ökande arbetstillfällen. I synnerhet gäller det att se till att vi inte förlorar vår kompetens inom skogssektorn i samband med ägarregleringar i företag.

Utskottet anser att staten fortsättningsvis ska satsa stort på nya forsknings- och utvecklingsprojekt inom skogssektorn. Särskilt viktigt är det att stärka villkoren för små och medelstora industriformer inom sektorn och stödja dess produktutveckling och marknadsföring. Storindustrin är ganska försiktig med att ta fasta på nya innovationer. Men det behövs ändå incitament för att ta risker och förnyas, eftersom det i hög grad beror på storindustrin hur de samhällen där det av hävd funnits skogsindustri utvecklas. Detsamma gäller sysselsättningen på de här orterna.

Skogsindustrin är ett område som prioriteras av utvecklingscentralen för teknologi och innovationer. Resultatet har blivit ett kompetenskluster dit Metsäklusteri Oy hör som samordnar och finansierar utvecklingsprojekt. Satsningarna på och resurserna för utvecklingen är ändå fortfarande inte sammanförda. Utskottet framhåller att staten måste arbeta aktivt för att genomföra na-

FrUU 3/2008 rd — RP 116/2008 rd

tionellt viktiga utvecklingsprojekt för teknologi
och nya produkter i samråd med många aktörer.

Utlåtande

Framtidsutskottet anför

*att finansutskottet bör beakta vad som
sagts ovan.*

Helsingfors den 24 oktober 2008

I den avgörande behandlingen deltog

vordf. Jyrki Kasvi /gröna
medl. Marko Asell /sd (delvis)
Tarja Filatov /sd (delvis)
Liisa Jaakonsaari /sd (delvis)
Harri Jaskari /saml
Kyösti Karjula /cent
Jouko Laxell /saml
Päivi Lipponen /sd
Marjo Matikainen-Kallström /saml
(delvis)

Juha Mieto /cent
Mats Nylund /sv
Markku Uusipaavalniemi /cent
Anne-Mari Virolainen /saml (delvis)
Pertti Virtanen /saf (delvis)
Jyrki Yrttiaho /vänt (delvis)
ers. Maarit Feldt-Ranta /sd (delvis)
Pekka Vilkuna /cent
Kari Uotila /vänt (delvis).

Sekreterare var

utskottsråd Paula Tiuhonen, special-
rådgivare Osmo Kuusi.